Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان بنسټ
د علمي څېړنو مديريت
د تاليف او ژباړې آمريت

روژه

احکام، فضائل اومسائل يې

مولوي عبدالحق حماد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلړ

د اداري يادښت 9
روژه يو ستر نعمت 11
د انسان د پيدايښت مقصد 14
ايا پرښتې د عبادت لپاره بس نه وې؟ 14
عبادات په دوه ډوله دي 15
لومړی ډول: بلا واسطه عبادت 15
دوهم ډول: بالواسطه عبادت 16
بلاواسطه عبادت غوره دی 16
د رمضان د هرکلي صحيح طريقه 17
د روژې تعريف 19
د روژې تاريخ 19
د روژې مشروعيت 20
د رمضان روژې حکم 20
د روژې حکمت او فلسفه 22

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې ځينې روغتيايي ګټې...23
د روژې فضائل..27
په ښکاره روژه خوړل...33
د رمضان روژه پرچا فرض ده؟..34
د مياشتې په ليدلو سره روژه نيول...35
د شک د ورځې روژه...35
د روژې شرطونه او ارکان..36
۱- نيت کول...36
۲- له خوراک، څښاک او جماع څخه ځان ژغورل......................................37
هغه کارونه چې روژه نيونکي ته روا دي..38
۱- د شپې له خوا خوراک، څښاک او جماع...38
۲- د سهار تر اول وخته د پېشمنې وروسته کول......................................38
۳- که د ورځې معلومه شي چې رمضان دی، د ورځې نيت کولای شي........39
۴- هغه چې پر ځان کابو لري، له مېرمنې سره لوبې کولای شي..................40
۵- په سفر کې د روژې خوړل...40
۶- پوره اودس کول خو په مضمضه او استنشاق کې احتياط کول...............40

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې ماتوونکي 41
هغه شيان چې کفاره او قضا دواړه لازموي 41
۱- خوراک او څښاک 41
۲- جماع 42
هغه شيان چې روژه پرې ماتېږي او يوازې قضا يې لازمېږي 42
۱- قصدا په ډکه خوله قی کول : 42
۲- حيض او نفاس : 43
۳- په زوره پر چا روژه ماتول 43
۴- په لوی لاس (په قصد سره) دود تېرول 44
۵- سګرېټ يا چلم څکول 44
۶- د پېشمني په وخت کې تېروتل 44
۷- د روژه ماتي په وخت کې تېروتل 45
هغه شيان چې روژه پرې نه ماتيږي او نه هم مکروه کيږي 46
۱- غسل کول 46
۲- مسواک کارول 46
۳- سرغوړول 46

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- احتلام..47
۵- خوشبويي کارول...47
۶- د اړتيا پر وخت د خوړو خوند کتل...47
۷- د سترګو درمل کارول 48
۸- د مار يا لړم چيچل...48
۹- په هېره سره خوراک يا څښاک کول 48
هغه شيان چې روژه پرې مکروه کيږي...50
هغه عذرونه چې له امله يې روژه ماتول روا دي.....................................51
۱- د ناروغۍ د زياتېدا وېره..51
۲- د مور يا ماشوم ژوند ته ګوابن 52
۳- مرګوني تنده رامنځته کېدل 52
د رمضان اړوند بېلابېلې مسئلې...52
۱- د روژې کفاره..52
۲- د روژې قضاء..54
۳- پېشمنی 54
۴- روژه ماتی..55

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- تراویح..55
د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې 56
په هغه سیمو کې د روژې حکم چې شپه یا ورځ یې ډېره اوږده وي 56
یو دېرشمه روژه...56
جراحي عملیات 57
له بدن څخه وینه وېستل...58
په روژه کې غاښ وېستل...59
په پوزه کې دوا کارول 59
په روژه کې شونډې سرې کول...59
مېرمن د ورځې په منځ کې له حیض څخه پاکېدل......................................60
په غوږ کې اوبه یا تېل ننوتل 60
نابالغ چې روژه ماته کړې قضا پرې نشته..60
د روژې مستحبات 61
۱- په روژه ماتي کې تلوار کول..61
۲- په تازه کجورو روژه ماتول..62
۳- د روژه ماتي دعا ویل 62

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- له روژه ماتي وروسته دعا 63

اعــتــکاف.. 65

د اعتکاف فضائل.. 65

د اعتکاف څو اړوند مسائل 67

پای... 69

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اداري یادښت

د کائناتو رب د انسان له پیدا ایښت دمخه په دې عالم و، چې انسان کله په دنیايي چارو کې بوخت شي، زه ورڅخه هېرېږم او بیا به زما عبادت ته هومره توجه او پاملرنه نه کوي څومره يې چې دنیاوي چارو ته کوي، نو ورته ویې فرمایل چې انسانه زه تاته یوه بله موکه هم درکوم چې په هغې کې ته ماته ځان را نږدې کړې، هغه په کال کې یوه میاشت ده، په دې میاشت کې ته ماته ځان نږدې کړه ترڅو دې هغه روحاني نیمګړتیاوې پوره شي چې په یوولسو میاشتو کې در پېښې شوې دي، دغه راز دې هغه نیمګړتیاوې هم پوره شي چې په دغو میاشتو کې دې زماسره په اړیکو کې رامنځته شوې دي، تاته ښايي چې په دې میاشت کې هغه ټولې نیمګړتیاوې پوره کړې چې په تېرو یوولسو میاشتو کې درپېښې شوې دي؛ ځکه چې دا د رحمتونو او برکتونو میاشت ده او په دې میاشت کې نفلي عبادت هم د فرضي برابر قبلیږي، او یو فرض د اویاوو فرضونو برابر منل کیږي؛ خو که له دې زریني موکې څخه دې ګټه وانه خېستله او دومره توښه دې برابره نه کړه چې زه دې وبخښم، بیا نو ته ډېر کمبخته انسان یې.

دا د روژې ټوله خلاصه ده، او په دې وخت کې چې الله پاک مسلمان ته د جنت لپاره کومې بهانې غواړي مسلمان بايد هغه درک کړي او ګټه ورڅخه واخلي.

افغان بنسټ چې غواړي په هېواد کې پوهه او دين ته د هېوادوالو پاملرنه نوره هم زياته شي، په پام کې لري چې د همداسې ورځو په مناسبت تاسو ته ګټور کتابونه او رسالې چمتو کړي؛ ترڅو پر خپل وخت د دې ورځو له ارزښت څخه خبر شئ؛ او دا چې روژه د کال تر ټولو غوره مياشت ده؛ ځکه مو د دې د احکامو او فضائلو د راټولولو لپاره هم د علمي څېړنو مديريت ته دنده ورکړه څو په دې اړه يوه لنډه رساله تياره او چاپ کړي، او د روژې له پيله وړاندې يې د هېواد ګوټ ګوټ ته ورسوي، چې دادی د علمي څېړنو د محترمو کارکوونکو د پرلپسې خواريو په پايله کې د روژې د فضائلو، مسائلو او احکامو رساله تياره شوه چې په بدل کې ورته له الله پاک څخه د ستر اجر غوښتونکي يم.

(مولوي) عبدالسلام ضعيف

د افغان بنسټ مشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سريزې پرځای

روژه يو ستر نعمت

روژه د الله پاک يو ستر نعمت دی؛ خو موږ به څنګه د دې نعمت په ارزښت پوه شو په داسې حال کې چې د ژوند ډېره برخه مو يوازې دنياوي پرمختګونو ته ځانګړې کړې ده او تل له سهار نه تر بېګا پورې په همدې فکر کې يو چې څنګه په دې ډګر کې پرمختګ وکړو! په داسې حالاتو کې به موږ څنګه پوه شو چې روژه يا رمضان د مسلمان له پاره د الله پاک له لوري يو ستر نعمت دی، په رمضان کې چې د الله پاک له لوري پر مسلمانانو کوم برکات نازلېږي د هغو درک هغو خلکو ته کېږي چې د دنيا پر ځای يې آخرت او مادياتو پرځای يې معنوياتو ته مخه وه لکه په دې حديث کې چې راځي: يو ځل رسول الله صلی الله عليه وسلم د رجب يا برات مياشت وليده؛ نو داسې دعا يې وکړه: اللـهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبَ وَشَعْبَانَ وَ بَلِّغْنَا رَمَضَانَ.[1]

([1]) مجمع الزوائد ۲/ ۱۶۵

ژباړه: يا الله! موږ ته په رجب او شعبان کې برکت کېږدې، او تر رمضانه مو ورسوې. يعنې موږ ته دومره عمر راکړې چې د رمضان مياشت مو نصيب شي.

له دې څخه موږ معلومولای شو چې رسول الله صلی الله عليه وسلم روژې ته څومره لېوال و!!

د همدې لـه برکت ډکې مياشتې د فضائلو او ځينو ضروري مسائلو د راټولولو په موخه د افغان بنسټ محترم مشرتابه د علمي څېړنو مديريت ته دنده ورکړه، چې د روژې په رارسېدو يوه داسې رساله يا کتابګوټی چمتو کړي چې د روژې اړوند مسائل او فضائل پکې څېړل شوي وي؛ تر څو يې درانه هېوادوال ولولي او د روژې برکتناکه مياشت په خپلو عبادتونو نوره هم ځلانده کړي، دغه راز په خپل وار سره د علمي څېړنو مديريت د تاليف او ژباړې آمريت ته دنده وسپارله څو په دې برخه کې کار وکړي، او د روژې له را رسېدو وړاندې ددې رسالې د ليکلو او چاپ کولو چارې بشپړې شي.
په دې لړ کې د علمي څېړنو محترم مدير مفتي صاحب عبد الرؤف، ښاغلي قاري صاحب محمدنور صديقي او ښاغلي مولوي صاحب سيف الله ساعي څخه مننه کوم چې د کتابه په بيا کتنه او د احاديثو او مسائلو په تخريج کې يې راسره مرسته وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې له درنو لوستونکو څخه هیله کوم چې په دې له برکتونو ډکه میاشت کې د افغان بنسټ مشرتابه او کار کوونکي هم په خپلو نېکو دعاوو کې هېر نه کړي ترڅو په دې ناوړه شرائطو کې د پوهې په مټ د دین او هېواد پالنه وکړي.

عبدالحق حماد

د تالیف او ژباړې آمر

۱۴۳۳/۸/۱هـ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان د پيدايښت مقصد

الله پاک انسان د خپل عبادت لپاره پيدا کړی دی، لکه چې فرمايي: ((وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ)) [الذاريات:۵۶] يعني: ما پېريان او انسانان يوازې د خپل عبادت لپاره پيدا کړي دي؛ نو ځکه دنيا ته د انسان د راتلو يوازينۍ موخه د الله پاک عبادت، او د آخرت ابدي ژوند ته توښه برابرول دي.

ايا پرښتې د عبادت لپاره بس نه وې؟

اوس که د چا په زړه کې دا سوال پيدا شي چې د دې مقصد لپاره خو الله پاک له پخوانه پرښتې پيدا کړې وې؛ نو بيا د انسان د پيدا کېدو اړتيا څه وه؟ ددې ځواب دادی چې پرښتې الله پاک د عبادت لپاره پيدا کړې وې؛ خو دهغوی جوړښت داسې دی چې خلقتا په عبادت مجبوره وې؛ ځکه چې د هغوی په فطرت کې د عبادت ماده نغښتې وه او له عبادت پرته يې په خلقت کې د معصيت او نافرمانۍ ماده نه وه نغښتې؛ خو د انسان جوړښت ددې برعکس دی، د هغه په جوړښت کې يې د ګناه او معصيت ماده هم نغښتې ده او بيا يې ورته امر کړی چې د خپل رب عبادت کوه، له همدې امله پرښتو ته عبادت کول آسان کار و او له انسان سره، خواهشات، جذبات، خوځښتونه، اړتياوې او د ګناهونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅونکي شته؛ سره له دې ورته الله پاک امر کړی چې له دې ټولو شیانو به ځان ژغوري او زما عبادت به کوي.

عبادات په دوه ډوله دي

دلته یوه بله خبره په پام کې نیول اړین دي هغه دا چې له یوې خوا ویل کیږي چې د مومن هر کار عبادت دی یعنې که یو مومن ښه نیت ولري او د اسلام له لارښوونو سره سم ژوند تېروي؛ نو د هغه خوراک ، خوب، خندا ، کاروبار، له مېرمنې سره خندا او خبرې، راشه درشه، دا ټول په عبادت کې شمېرل کیږي، اوس پوښتنه دا ده چې که له یوې خوا د مؤمن دا ټول حرکات په عبادت کې شمېرل کیږي او له بلې خوا لمونځ هم عبادت دی نو بیا ددې دواړو عبادتونو ترمنځ توپیر څه دی؟ نو ددې دواړو خبرو ترمنځ توپیر پېژندل اړین دي او ځینې خلک ددې توپیر د نه پېژندلو له امله له ببلاربو سره مخ کیږي.

لومړی ډول: بلا واسطه عبادت

د دې دواړو عبادتونو ترمنځ توپیر دادی چې یو ډول عبادت هغه دی چې مخامخ عبادت دی چې موخه ترې یوازې د الله پاک رضا ترلاسه کول دي او بل مقصد نه لري، دغه ډول عبادتونه یوازې د الله پاک د بندګۍ لپاره ټاکل شوي دي لکه: لمونځ، له لمانځه څخه یوازینۍ موخه دا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې الله پاک ته سر ښکته کړل شي او بندګي يې وشي؛ نو دا د الله پاک مخامخ عبادت دی چې بله موخه نه لري، دغه راز روژه، زکات، حج، عمره، ذکر، تلاوت، دا ټول هغه عبادتونه دي چې دالله پاک له رضا پرته بله موخه نه لري.

دوهم ډول: بالواسطه عبادت

د لومړي ډول برعکس ځيني اعمال هغه دي چې اصل مقصد يې نور څه وو، لکه دنياوي اړتياوي او خواهشات پوره کول؛ خو الله پاک د خپل ځانګړي فضل له مخې مؤمن ته ووېل چې که ته خپل دنياوي کارونه هم په ښه نيت، زما د دين په چوکاټ کې او زما د محبوب صلی الله عليه وسلم له طريقو سره سم ترسره کړې؛ نو زه د همداسې کارونو په بدل کې هم هغه ثواب درکوم لکه د لومړي ډول عبادت په بدل کې يې چې درکوم؛ له همدې امله دا مخامخ عبادت نه دی؛ بلکې بالواسطه عبادت دی او دا دعبادت دوهم ډول دی.

بلاواسطه عبادت غوره دی

له دې تفصيل څخه دا څرګنده شوه چې مخامخ عبادت له بالواسطه عبادت څخه غوره دی، او ددې درجه ترهغه بل زياته ده؛ له همدې امله الله تعالی چې د پېريانو او انسانانو د پيدا ينښت هغه خبره د کوم عبادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کړې ده، له هغې څخه لومړی ډول عبادت مراد دی، نه دوهم ډول چې بالواسطه عبادت دی.[1]

د رمضان د هرکلي صحيح طريقه

په ننني اسلامي ټولنو کې ځينې خلک د رمضان د هرکلي په موخه له هغه نه څو ورځې وړاندې مجلسونه او ناستې جوړوي او د قرآنکريم په تلاوتونو او ديني ويناوو د روژې هرکلی کوي او خلکو ته په دې ډول دا ښيي چې موږ ګواکې روژې ته خوشحاله يو او هرکلی ورته وايو، دا ډېر ښه فکر دی؛ خو د وخت په تېرېدو کيدايشي دا چاره يو ضروري ديني رنګ خپل کړي چې خدای مکړه بيا به په دين کې له ځانه د يو کار د داخلولو په معنا وي، د رمضان د هرکلي اصلي طريقه دا ده چې د رمضان له راتلو وړاندې خپل د ژوند مهال وېش بدل کړل شي او ډېره برخه يې د الله پاک عبادت ته ځانګړې کړل شي، د رمضان له راتلو وړاندې فکر وکړئ چې زه څنګه کولای شم خپل ورځنۍ بوختياوې کمې کړم، که څوک په دې مياشت کې خپل ټول وخت د الله پاک عبادت ته ورکړي تر دې غوره خبره نشته او په دوولسو مياشتو کې يوه مياشت يوازې د الله پاک عبادت ته ځانګړې کول ښايي د انسان ټول ژوند نېکمرغه کړي او يوولس

([1]) اصلاحي خطبات ۱۰/۲۴-۲۷ ليکوال: مفتي محمد تقي عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې میاشتې یې هم ورته برکتي کړي، که داسې نه وي بیا نو کم ترکمه فکر وکړل شي چې کوم کارونه ډېر ضروري نه دي هغه دې په رمضان کې ودرول شي او یا دې محدود کړل شي تر څو د الله پاک عبادت ته کم ترکمه له نورو میاشتو ډېر وخت ورکړل شي، او که دا یو هم ونه شي؛ نو رمضان به راشي او همداسې به تېر شي او هیڅ به په لاس را نشي.

رمضان د الله پاک له لورې پر مسلمانانو یو ځانګړی رحم دی او هر مسلمان کولای شي په دې وخت کې له لږ پاملرنې سره آخرت ته ښه پانګه برابره کړي، موږ باید د دې میاشتې هره ګړۍ غنیمت وګڼو او ګټه ورڅخه واخلو بیا خدای پاک خبر دی چې تر راتلونکې روژې پورې به څوک مړه او څوک ژوندي وي.

او دا چې روژه د تربیې میاشت ده؛ نو باید مسلمان د روژې له دې میاشتې وروسته هم هماغسې واوسي لکه په روژه کې چې و، خدای مکړه داسې نه وي چې په روژه کې یو ډول وي او وروسته بیا ناوړه کارونو ته مخه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې تعريف

په ځانګړي وخت کې له خوراک، څښاک او جماع څخه منع کېدلو ته روژه وايي.

د روژې تاريخ

روژه د آدم عليه السلام نه را پيل او تر رسول الله صلی الله عليه وسلم پورې پر ټولو قومونو په بېلابېلو ډولونو فرض شوې ده، الله پاک فرمايي: يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَي الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ . **[البقرة: ١٨٣]**

ژباړه: اې مومنانو! پرتاسو باندې روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له تاسو نه پرمخکنيو فرض شوې وه، ددې له پاره چې تاسې (له ګناهونو) ځان وساتئ (او پرهيزګاران شئ؛ ځکه چې روژه د شهواني توان ماتونکې ده).

په اسلام کې روژه لکه د ځينو نورو حکمونو په شان له هجرته وروسته په مدينه منوره کې فرض شوه، مکي دور د عقايدو د جوړولو ، او د توحيد د اصولو د ترسيخ او د ايماني او اخلاقي ارزښتو د لوړوالي دور و ، او له هجرت وروسته، مسلمانانو يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیاوړی ځواک ومونده، چي له همدې ځایه ډېری فرائض هم پيل او حدود وټاکل شول، او د احکامو تفصيل رامنځته شو، چي يو له هغوی څخه روژه وه، په مکه کي له پنځو فرض لمونځونو پرته نور څه نه وو فرض کړای شوي، په دې چي دلمانځه اهميت خورا لوی دی، او فرضيت يې د اسراء په شپه او د بعثت په لسم کال وشو.

له هغې پنځه يا څه زيات کاله وروسته روژه فرض کړای شوه، يعني د هجرت په دوهم کال، او په همدې کال پرمسلمانانو جهاد هم فرض کړای شو، د روژې له فرضيت وروسته رسول الله صلی الله عليه وسلم نهه کاله ژوندی و او د هررمضان روژې يې په ډېره مينه او اخلاص ونيولې.

د روژې مشروعيت

روژه يو داسې مشروع او فرض عمل دی چي په قرآن، حديث او اجماع سره يې فرضيت ثابت دی او پر همدې د ټولو علماوو اتفاق دی.

د رمضان روژې حکم

روژه يو بدني عبادت دی او د رمضان د روژې حکم فرض دی، الله تعالی فرمايي: يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ.[البقرة: ١٨٣]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : اې مومنانو! پرتاسو روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له ستاسو نه پرمخکنيو فرض شوې وه، ددې له پاره چې ځان ساتنه وکړئ.

طلحة بن عبيد الله رضي الله عنه وايي: يوه ورځ يو ببر سرى اعرابي رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغى او عرض يې وکړ: "يارسول الله! ماته ووايه چې خداى پاک څومره لمونځ راباندې فرض کړى دى؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: پنځه لمونځونه؛ خو که نفل ورسره کوې (هغه مستحب دي)، هغه بيا وويل : څومره روژې راباندې فرض دي؟ رسول الله صلى الله ورته وويل: د رمضان مياشتې روژې خو که نفل ورسره نيسې (هغه مستحب دي)، هغه بيا پوښتنه وکړه: راته ووايه چې څومره زکات راباندې فرض دى؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم د زکات او د اسلام د نورو احکامو په اړه معلومات ورکړل نو اعرابي وويل: په هغه ذات قسم چې تاته يې عزت درکړى! زه به نه له دې څخه څه زيات کړم او نه به څه کم کړم، د نوموړي په دې خبره رسول الله صلى الله وويل: که رښتيا يې ويلي وي؛ نو کامياب دى –اويا- که رښتيا يې ويلي وي، جنتي دى. " [1]

له حديث څخه د استدلال توري: د اعرابي دا وينا چې: "څومره روژې راباندې فرض دي؟ " .

([1]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب وجوب صوم رمضان، حديث رقم (1891).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې حکمت او فلسفه

د رمضان روژې په فرضيت کې د الله پاک لوی حکمتونه، غوره مقاصد او ښې پايلې نغښتي دي چې ځينې يې په لاندې ډول دي:

۱- په زړه کې اخلاص او تقوی رغېدل، ځکه چې له روژې څخه د روژه نيونکي يوازينۍ موخه د الله جل جلاله رضا او آخرت ته توښه برابرول او د الله وېره مقصد وي، له همدې امله د روژې د فرضيت آيت هم په دې ټکو پای ته رسېدلی چې: لعلکم تتقون. معنا دا چې ښايي تاسو د همدې فرضيت په ادا کولو د تقوی درجې ته ورسيږئ او ځانونه له هغه څه څخه وساتئ چې نه درسره ښايي.

۲- روژه روح ته غزا ورکوي، نفس ته د استقامت ځواک ورکوي او د زړه په پاکوالي کې مرسته کوي.

۳- روژه په انسان کې ارادي ځواک، د تکل رښتونوالی، او د نفس د ناوړه عادتونو له منځه وړلو ځواک پياوړی کوي او د صبر په مټ د تکليفونو ګاللو ورتيا وربخښي. دغه راز روژه د انسان عقل پر شهواتو غالبوي چې بيا د همدې په مټ د شر پر ځای د خير کارونو ته ډېر متوجه کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- روژه بشري نفس ته هم روزنه ده، د انسان عادت دادی چې د يو نعمت په ارزښت هله پوهيږي چې ورڅخه بې برخې شي او يا ورته اړ شي؛ نو روژه نيونکی چې کله د لوږې درد ووينې، د نېستمنو او بې وزله خلکو له حاله خبريږي او د هغوی مرستې او لاسنيوي ته يې پام را اوړي.

۵- په روژه نيولو کې له روحاني مخلوق او مقربو پرښتو سره مشابهت دی؛ نو مسلمان ته ښايي چې په روژه کې د پرښتو په شان يوازې د الله په ذکر، تسبيحاتو، تلاوت او دعاوو بوخت وي او يوازې د خيټې په غم کې نه وي ورک.[1]

د روژې ځيني روغتيايي ګټې

روژه نيول که له يوې خوا د الله پاک حکم ته لبيک ويل دي چې په بدل کې يې هغه ثوابونه ترلاسه کيږي چې د نورو ډېرو عبادتونو په پايله کې نه ترلاسه کيږي، له همدې امله الله پاک په يو قدسي حديث کې فرمايي: د بني آدم ټول عملونه د هغه دي؛ خو روژه زما ده او زه به يې پخپله بدله ورکوم.

(1) حكمة التشريع وفلسفته: ۱۳۲-۱۳۷ط: المكتبة الحقانية

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بلې خوا د رمضان د مياشتې روژه د بې شميره ديني، دنيوي، روحي او ټولنيزو ګټو سربيره يو لړ روغتيايي ګټې هم د انسان بدن ته له ځانه سره لري، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: (د روژې د نيولو په وسيله روغتيا موندلای شئ).

دلته د روژې ځينې روغتيايي ګټې په لنډ ډول را اخلو:

لومړی: روژه د چاغوالي مخنيوی کوي، روغتياپالان په دې آند دي چې د رمضان د مياشتې د روژې په لړ کې د انسان د بدن د وازګو يا چربۍ زياته برخه اوبيږي چې په دې وسيله د هغه انسانانو د بدن لپاره حياتي موضوع ده چې د چاغوالي په ستونزه او ناروغۍ اخته وي، د داسې خلکو خېټه بيرته نورمال حالت ته راځي او له يوه غوره صحت څخه برخمن کيږي. د وازګو دغه راز اوبه کېدل د هغه کسانو لپاره هيڅ زيان نه رسوي چې بدنونه يې چست او چالاک دي بلکې د دې ډول روغو انسانانو په نشاط کې د پام وړ زياتوالی منځته راوړي.

دويم: روژه معده تصفيه کوي، د انسان معده د کال په اوږدو کې د ډول ډول خوراکونو له کبله له يو شمير ناروغيو، تکاليفو، ستونزو، ستړياوو او ناخوالو سره مخ کيږي چې د دغه ډول ناروغيو او احتمالي ستونزو مخنيوی او تر ټولو ښه درمل د رمضان د مياشتې روژه ده او معده په داسې ډول تصفيه کوي چې د خپلو راتلونکو فعاليتونو لپاره په ښه توګه تياره شي. همدارنګه د دغه ډول تصفيې بهير نه يوازې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسان پر معده باندې صورت مومي بلکې د روژې د حکمت، روغتیایي ګټو او برکت له کبله د انسان د بدن پر ټولو غړو او فعالیتونو باندې اجرا او د راتلونکو فعالیتونو لپاره په غوره توګه اماده کیږي.

دریم: روژه بدن ته هراړخیزه روزنه ورکوي، د انسان بدن هم له هراړخیز پلوه لازمي روزنې او ټریننګ ته اړتیا لري چې دغه ډول روزنه یوازې د رمضان د میاشتې په روژه کې د بدن لپاره مهیا کیږي چې ګڼې روغتیایي ګټې لري. همدارنګه له روحي اړخه هم روژه د بدن لپاره د یوه داسې ټریننګ حیثیت لري چې د هر ډول ستونزې په مقابل کې ورسره د صبر او طاقت مرسته کوي.

څلورم: روژه بدن ته فسیالوجي استراحت په برخه کوي، د طبي ماهرانو په نظر د انسان بدن د کال په اوږدو کې له ډول ډول کړاونو او ستونزو سره مخ کیږي او د بدن ټول غړي یې د ډول ډول خوړو د خوراک له کبله د ستړیا احساس کوي چې روژه دغه ډول فسیولوجي ستړیا ته د استراحت او دمې تر ټولو غوره وسیله ده چې د یوه مناسب وخت لپاره دمه وکړي، لازمه انرژي حاصله کړي او د راتلونکو فعالیتونو لپاره ښه تیاري و نیسي.

پنځم: روژه انسان ته ذهني څواکمنتیا په برخه کوي، تجربو ښوولې ده څومره ذهني تمرکز چې یو انسان ته په روژه کې ترلاسه کیږي په بل وخت کې د داسې یوه تمرکز شونتیا ورته ممکنه نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه د رمضان د مياشتې د روژې پر مهال د انسان معده او زړه د يوه بې مثاله صبر په درشل کې قرار لري او د زياتره هغو څيزونو سره يې فکر نه وي چې له روژې پرته يې په خيال کې را ګرځوي چې همدغه فرصت ذهن ته يو غوره تمرکز، ځواکمنتيا او وينښتابه په برخه کوي. البته دا ځواکمنتيا هغه چاته په برخه کيږي چې په رښتني معنا د دې مياشتې په اهميت و پوهيږي، له سستۍ او لټۍ څخه ځان و ژغوري.

شپږم: روژه د شکرې د ناروغتيا لپاره ګټوره ده روژه د دې سبب کيږي چې انسان تر ډيره حده په دې مياشت کې د خوړو په خوړو کې کموالی راولي چې دغه راز کموالی د شکرې په ناروغتيا باندې د اخته کسانو لپاره ګټوره ده، ويني ته فرصت په لاس ورکوي چې کوليسترول کم کړي او حتی د ويني د فشار د کمېدو سبب هم کيږي. داسې هم کيدا يشي که يې ناروغي په لومړيو مرحلو کې وي نو د دې احتمال شته ، چې د روژې د نيولو په وسيله له دې ناروغي څخه په بشپړه توګه روغ شي. له بلې خوا روژه د شکرې ناروغتيا ته اجازه نه ورکوي چې په زياته پيمانه د انسان پر جسم حمله وکړي.

اووم: روژه د بدني فعاليتونو د ګډوډيو مخه نيسي ، کله کله د انسان بدن د ځينو عواملو له کبله د خپلو فعاليتونو د ګډوډيو له يوې مرحلې سره مخ کيږي چې نودا ګډوډۍ د راز راز روغتيايي تکليفونو باعث کيږي؛ خو روژه د دغه راز ګډوډيو او اختلالاتو مخنيوی کوي او

دانسان بدن داسې عياروي چې خپلو فعاليتونو ته په يوه منظمه کړنه د خوځيدو فرصت په لاس ورکړي.

په همدې توګه د رمضان د مياشتې روژه زياتې روغتيايي ګټې له ځان سره لري چې د ځينو محدودو ګټو يادونه يې دلته وشوه.[1]

د روژې فضائل

♣- الله پاک فرمايي: شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِيٓ أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْاٰنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنٰتٍ مِّنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ . [البقرة 185]

ژباړه : د رمضان مياشت خو هماغه ده چې قرآن پکې نازل شوى دخلکو لپاره لارښود ، د هدايت څرګندي نښي او د حق او باطل بېلونکى (کتاب) دى.

♣- رمضان د توبې، او مغفرتونو مياشت ده، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: پنځه لمونځونه، يوه جمعه تر بلې جمعې پورې او يو رمضان تر بل رمضان پورې د مسلمان ګناهونه له منځه وړي ترڅو يې چې لوى ګناهونه نه وي کړي.[2]

(1) له ګل آغا احمدي څخه په مننه
(2) صحيح مسلم، کتاب الطهارة، باب فضل الوضوء والصلاة عقبه، حديث رقم (552).

♣- څوک چې د رمضان روژې پر الله د ښه باور او ثواب په نيت ونيسي الله ورته پخواني ټول ګناهونه بخښي، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: چا چې له ايمان سره او د ثواب په نيت د رمضان روژې ونيولې، الله يې پخواني (واړه) ګناهونه بخښي،[1] بل حديث کې فرمايي: چا چې له ايمان سره او ثواب په نيت د رمضان شپې الله ته په عبادت تېرې کړې، د هغه پخواني ټول (واړه) ګناهونه بخښل کيږي،[2] او په دريم حديث کې فرمايي: چاچې له ايمان سره او ثواب په هيله د قدر شپه الله ته په ولاړه تېره کړه، دهغه پخواني ټول (واړه) ګناهونه به وبخښل شي.[3]

♣- رمضان له اور څخه د خلاصون مياشت ده، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: په رمضان کې هره شپه يو آواز کوونکی ناري وهي چې: اې د خير غوښتونکيه وړاندې شه! او اې د شر غوښتونکيه تم شه! نن الله پاک ډېر خلک له اوره خلاصوي؛ نو ښايي ته هم د هغو په کتار کې راشې او دا (آواز او له اوره خلاصون د روژې) په هره شپه کې وي.[4]

سندي رحمه الله د دې حديث په شرحه کې ليکي: معنا دا چې اې د خير غوښتونکيه د خير کارونو ته وړاندې شه؛ ځکه چې همدا ستا سره

---

(1) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: صوم رمضان احتسابا من الإيمان، حديث رقم (38).
(2) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: تطوع قيام رمضان من الإيمان، حديث رقم (37).
(3) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: قيام ليلة القدر من الإيمان، حديث رقم (35).
(4) جامع الترمذي، أبواب الصوم، باب ما جاء في فضل شهر رمضان، حديث رقم (682).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړ ده، تاتـه بـه د لـږ عمـل پـه بـدل کـې ډېـر څـه درکـړل شـي، او اې د شـر غوښتونکيه له ګناهونو لاس واخله او توبه وباسه! ځکه چې همدا د تـوبې د قبلېدا وخت دی.

♣- پـه رمضـان کـې د جنـت دروازې پرانیسـتې او د دوزخ دروازې بندې وي او شیطانان تړلي وي، پـه يـو حـدیث کـې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: رمضان چې راشي د جنت دروازې پرانستل شي او د دوزخ دروازې بندي کړل شي او شیطانان په ځنځیرونو وتړل شي. [1]

♣- رمضان د صبر میاشت ده او صبر چې پـه روژه کـې خـومره ښـکلا خپلوي په نورو عبادتونو کې یې نه خپلوي، په دې میاشت کې مسلمان خپل نفس له شهواتو او خوښو شیانو څخه بندوي، لـه همدې امله روژې ته نیم صبر ویـل شـوی او د صبر جزا جنت دی، الله پـاک فرمـایي: اِنَّمَا يُوَفَّى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ. [الزمر 10]

ژباړه: او یقینا چې صبر کوونکو تـه بې حسـابه پـوره پوره بدلـه ورکـول کیږي.

♣- رمضـان د دعاګـانو د قبلېـدو میاشـت ده، الله پـاک د روژې لـه یادوني سمدستي وروسته داسې فرمایي: وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِيْ عَنِّيْ فَإِنِّيْ قَرِيْبٌ ۖ أُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ . [البقرة: 186]

([1]) صحیح مسلم، کتاب الصیام، باب فضل شهر رمضان، حدیث رقم (2493).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : او چې بندګان مې زما په اړه تا کله وپوښتي نو (ورته ووايه چې) زه بالکل نژدې يم، د غوښتونکو سوال قبلوم کله چې ما وربولي.

او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: (د درې کسانو دعا نه رد کيږي : روژه نيونکی چې ترڅو روژه ماتوي، د عادل امام دعا ، او د مظلوم ښيرا)[1]

♣- رمضان د سخاوتونو او ښېګڼو مياشت ده، له همدې امله په روايتونو کې راځي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم به په رمضان کې ترهغه باد هم ډېر سخي و چې هر چاته ګټه رسوي.[2]

♣- رمضان د ليلة القدر مياشت ده، هغه چې د هغې يوې شپې عبادت الله پاک د زرو مياشتو له عبادت نه زيات ګڼلی، او څوک چې ددې شپې له خير څخه بې برخې شي، هغه له ټولو خيرونو څخه بې برخې دی، په يو حديث کې راځي چې يو ځل د رمضان له راتلو سره سم رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرامو ته وويل: د رمضان مياشت پر تاسو را ورسېدله، دا ډېره مبارکه مياشت ده، الله تعالی ددې مياشتې روژې پر تاسو فرض کړې دي، په دې مياشت کې د جنت دروازې

---

(1) مسند أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند أبي هريرة، حديث رقم (8079).
(2) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب: أجود ما كان النبي صلي الله عليه وسلم يكون في رمضان، حديث رقم (1902).
له دې تشبيه څخه د رسول الله صلی الله علیه وسلم ډېر زيات سخاوت مراد دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرانستل کيږي او د دوزخ دروازې تړل کيږي، او شيطانان په ځنځيرونو تړل کيږي، او په دې کې يوه داسې شپه ده چې له زرو مياشتو نه غوره ده، څوک چې د هغې ورځې له خير څخه بې برخې شي، هغه له هر خير نه بې برخې شو.[1]

♣- حضرت ابوهريره رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: روژه (د مسلمان له پاره له ګناهونو او دوزخ څخه) ډال دی، نو نه دې پکې ناوړه خبرې کوي او نه دې چاسره جنجال کوي او که څوک ورسره جنګ کوي او يا ورته سپکې سپورې ووايي؛ نو دی دې ورته ووايي چې ما روژه نيولې ده، دا يې دوه ځله وويل او بيا يې وفرمايل: په هغه ذات مې دې قسم وي چې زما روح يې په ولکه کې دی! د روژه نيونکي د خولې بوی د الله په نيز له مشکو نه ډېر خوږ دی، بيا يې وفرمايل: الله تعالى فرمايي: زما بنده چې خوراک، څښاک او شهوت زما د امر له امله پرېږدي نو زه يې په خپله جزا ورکوم؛ ځکه چې روژه زما ده او زه به د هرې نېکۍ په بدل کې لس نېکۍ ورکوم "[2]

♣- حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: " د جنت يوه دروازه ده چې "ريان" ورته ويل کيږي، له هغې دروازې څخه به يوازې روژه نيونکي مسلمانان جنت ته

([1]) مسند أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند أبي هريرة، حديث رقم (7179).
([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب فضل الصوم، حديث رقم (1894).

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخليږي او اعلان به کيږي چې: روژه نيونکي چيرې دي!! نو هغوی به را ولاړ شي او چې ننوځي هغه دروازه به د نورو خلکو پر مخ وتړل شي" [1]

♣- رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: روژه او قرآن د الله په دربار کې بنده لپاره د بخښنې سپارښتنه کوي، روژه به وايي: اې ربه! داسې ما د ورځې له خوا له خوراک، څښاک او جماع څخه منع کړی و؛ نو دده په حق کې زما شفاعت قبول کړه، او قرآن به وايي: اې ربه! دا بنده ما د شپې له خوب څخه منع کړی و؛ نو دده په حق کې زما شفاعت قبول کړه، الله پاک به د دواړو شفاعت قبول کړي. [2]

♣- دروژې لومړنی لس ورځې د رحمت، منځنی لس يې د بخښنې او وروستی لس يې له اور څخه د خلاصون ورځې دي. [3]

♣- روژه د الله تعالی او بنده تر منځ يو راز دی، هغه چې بل چاته نه ښکاري، معنا دا چې په روژه کې که څوک وغواړي کولای شي له خلکو پټ روژه وخوري؛ خو د الله پاک له وېرې يې نه خوري؛ ځکه مومن باور لري چې الله مې په هر ځای کې ويني، له همدې امله دا عبادت د الله او بنده ترمنځ راز دی او نور عبادتونه داسې نه دي. [4]

---

(1) صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب: الريان للصائمين، حديث رقم (1896).
(2) (رواه البيهقي في شعب الايمان، کذا في مشكوة المصابيح٢/ ٣٤٠ ط: مكتبة البشرى
(3) (مشكوة ١٧٤)
(4) تفسير القرطبي 2/ 183-184، طبعة دار الكتب العلمية (1426هـ - 2005م).

(c) ketabton.com: The Digital Library

♣- ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: مسلمان ته د هر نېک عمل په بدل کې له لسو څخه تر اووه سوه پورې نېکۍ ورکول کيږي؛ خو الله پاک وايي چې روژه زما ده او زه به پخپله د دې بدله ورکوم؛ ځکه چې بنده زما د امر له امله خپل شهوات ترپښو لاندې کوي او خوراک او څښاک نه کوي، روژه نيونکي ته دوه خوشحالۍ دي: يوه د روژه ماتي پر وخت او بله هغه وخت چې له خپل رب سره مخامخ شي، او د روژه نيونکي د خولې بوی د الله په نېز له مشکو هم خوږ دی...[1]

په ښکاره روژه خوړل

په دې خبره د ټولو علماوو اتفاق دی چې که څوک روژه نه نيسي او له فرضيت څخه يې هم انکار کوي، هغه له اسلامه وتلی دی، او که څوک له کوم عذر پرته د رمضان روژه وخوري خو له فرضيت څخه يې انکار نه کوي، هغه مسلمان دی؛ خوسخت ګناهګار دی

او که څوک له کوم عذر پرته په ښکاره روژه خوري او د ديني شعائرو سپکاوی کوي، هغه فاسق دی، مسلمان خليفه بايد داسې سړی ووژني ترڅو نور خلک په ښکاره روژو خوړلو جرئت ونه کړي.[2]

([1]) صحيح مسلم، کتاب الصيام، باب فضل الصيام، حديث رقم (2705).
([2]) الفتاوی الشامي ۲/ ۱۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رمضان روژه پرچا فرض ده؟

د رمضان روژه په لاندې یادو خلکو باندې فرض ده:

۱-مسلمان .

۲- عاقل .

۳- بالغ .

۴- مقیم.

۴- چې د روژې نیولو ځواک ولري.

۵- چې له موانعو څخه خالي وي (لکه حیض او نفاس).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د میاشتې په لیدلو سره روژه نیول

د شعبان په نهه وېشتمه ورځ بايد خلک د رمضان د میاشتې لټه وکړي؛ نو که وليدل شوه سبا دې روژه ونيسي او که ونه ليدل شوه بيا دې د شعبان دېرش ورځې پوره کړي[1]

حضرت ابوهريره رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: د میاشتې په لیدلو سره روژه پیل کوئ او په لیدلو سره یې پای ته رسوئ او که د رمضان میاشت پټه شي، بیا د شعبان (برات) میاشتې دېرش ورځې پوره کوئ. [2]

د شک د ورځې روژه

د شعبان په دېرشمه که څوک په دې نیت روژه ونیوله چې که سبا رمضان و، د رمضان به یې شمار کړي او که رمضان نه و، نفلي به شي، دا روژه مکروه ده. [3]

([1]) تبيين الحقائق ۲/ ۱۵۵-۱۵۶، كتاب الصوم.
([2]) صحيح البخاري ۱/ ۲۵۶
([3]) مراقي الفلاح، ص: ۳۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې شرطونه او ارکان

۱- نیت کول

د هر نېک کار د قبلېدو له پاره نیت کول اړین دی، له همدې امله د احادیثو ډېری کتابونه د نیت په حدیث پیل شوي دي، او داچې روژه هم یو عبادت دی؛ نو دې ته هم نیت ضرور دی، که یو څوک ټوله ورځ خوراک او څښاک ونه کړي خوچې نیت یې نه وي کړی روژه یې نه سمې کیږي، البته نیت په دوه ډوله دی: یو دا چې په خوله ووایي او بل دا چې په زړه کې نیت وکړي؛ نو په خوله نیت کول اړین نه دی بلکې که څوک له شپې څخه په زړه کې نیت وکړي چې سبا به روژه نیسم، یا پېشمني ته را ولاړ شي، دا هم نیت دی؛ خو که په ژبه نیت وکړي ډېره غوره ده.

بله دا چې که په رمضان کې څوک د قضایي روژې نیت وکړي او ووایي چې سبا به قضایي یا نفلي روژه نیسم او بیا به د همدې ورځې قضایي بل وخت را وګرځوم، نو سره له دې نیت یې دا ورځ قضایي نه؛ بلکې فرضي روژه ګرځي ځکه چې دا میاشت خدای پاک یوازې د فرضي روژو لپاره ټاکلې ده.

او که چا د شپې له خوا د روژې نیت نه و کړی، نه پېشلمي ته را ولاړ شوی و، او سهار فکر ورغی چې دا خو نا روا کار دی چې روژه خورم؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کولای شي چې له غرمې نه تر يو ساعت وړاندې پورې نيت وکړي؛ خو په دې شرط چې تر دې وخته پورې به يې داسې کار نه وي کړی چې روژه پرې ماتيږي.[1]

دغه راز د روژې هرې ورځې ته بايد جلا نيت وشي.[2]

۲- له خوراک، څښاک او جماع څخه ځان ژغورل

الله پاک فرمايي: ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيلِ. [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: بيا مو ان تر شپې (ماښام) پورې روژه پوره کړئ.

او د رسول الله صلى الله عليه وسلم دا وينا چې له خپل رب جل جلاله څخه يې روايت کوي: "......زما بنده زما (د امر) له امله خوراک، څښاک او شهوت پرېږدي".[3]

---

(1) البحرالرائق ۲/ ۴۵۲، کتاب الصوم، ط: رشيديه
(2) تبيين الحقائق ۲/ ۱۴۸
(3) صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب فضل الصوم، حديث رقم (1894).

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کارونه چې روژه نيونکي ته روا دي

۱ - د شپې له خوا خوراک، څښاک او جماع

د الله پاک ددې فرمان له امله: أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَآئِكُمْ...... وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ. [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: د روژې په شپه له خپلو ښځو سره نژدېوالی (کوروالی) درته حلال شوی.....او خورئ څښئ ترهغو چې د سبا سپينه کرښه له توري کرښې درته راڅرګنده شي.

۲ - د سهار تر اول وخته د پېشمني وروسته کول

تېر ايت ، او د سهل بن سعد رضي الله عنه دا وينا چې وايي: ما به په کور کې پېشلمی کاوه او بيا به په تلوار نبوي جوماتـ ته تللم چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره لمونځ وکړم.[1]

له دې حديث څخه دا هم معلومه شوه چې صحابه کرامو به په پېشنمي کې تاخير کاوه او په روژه کې به يې د سهار لمونځ وختي کاوه.

([1]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب تأخير السحور، حديث رقم (1920).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- که د ورځې معلومه شي چې رمضان دی، د ورځې نیت کولای شي

حضرت سلمه بن الاکوع رضي الله عنه روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د عاشورا په ورځ یو سړی ولېږه چې په خلکو کې اعلان وکړي چې که چا خوراک کړی وي هغه دې روژه پوره کړي او که چا خوراک نه وي کړی هغه دې په خپل حال پاتې شي او خوراک دې نه کوي" [1]

په ابتدا کې پر مسلمانانو د عاشورا د ورځې روژه فرض وه؛ له دې حدیث څخه دا معلومه شوه چې که چا د شپې له خوا د روژې نیت نه وي کړی او د ورځې څرګنده شي چې دا ورځ د رمضان لومړی ده؛ نو له ورځې څخه یې نیت کولای شي.

خو دا په دې صورت کې چې تر هغه وخته یې خوراک، یاڅښاک، یا جماع نه وي کړي او که یې کړي و، بیا هم پرې لازمه ده چې په همدې ورځ تر ماښامه داسې کار ونه کړي چې روژه پرې ماتیږي او بیا به له رمضان وروسته د همدې ورځې قضایي راګرځوي. [2]

---

(1) صحیح البخاري، کتاب الصوم، باب: إذا نوی بالنهار صوما، حدیث رقم (1924).
(2) مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- هغه چې پر ځان کابو لري، له مېرمنې سره لوبې کولای شي

حضرت عائشه رضي الله عنها وايي: "رسول الله صلی الله عليه وسلم به په روژه کې له خپلو مېرمنو سره مباشرت (له جماع پرته ساتيرى) کاوه او هغه تر هر چا په خپل شهوت کابو درلودی". [1]

۵- په سفر کې د روژې خوړل

حضرت عائشه رضي الله عنها وايي: حضرت حمزه بن عمرو اسلمي رضي الله عنه به ډېرې روژې نيولې، يوه ورځ يې پيغمبرصلی الله عليه وسلم نه پوښتنه وکړه وېل يارسول الله! په سفر کې روژه ونيسم که نه؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل: "که خوښه دې وي ويې نيسه او که نه، ويې خوره". [2]

۶- پوره اودس کول خو په مضمضه او استنشاق کې احتياط کول

عاصم بن لقيط بن صبره رحمه الله د خپل پلار له خولې په يو حديث کې وايي چې ما يوه ورځ له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه: يارسول الله! د اوداسه په اړه که معلومات راکړې!! راته يې

[1] صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب المباشرة للصائم، حديث رقم (1927).
[2] صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب الصوم في السفر، حديث رقم (1943).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفرمایل: پوره اودس کوه، ګوتې خلال کوه او له روژې پرته په نورو وختونو کې په مضمضه او استنشاق (خولې او پوزې مینځلو) کې ښه کوشش کوه" [1]

د روژې ماتوونکي

هغه شیان چې کفاره او قضا دواړه لازموي

۱- خوراک او څښاک

د قرآنکريم دا ايت چې وړاندې هم تېرشو: ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ اِلَى الَّيلِ.

او هغه حديث چې يوازې له هېرونکي څخه د خوراک او څښاک وبال پورته شوی و.

([1]) سنن أبي داود، كتاب الطهارة، باب: في الاستنثار، حديث رقم (142).

۲ - جماع

کـه چـا لـه سـپېدو وروسـته لـه مېرمنـې سـره د روژې پـه حـال کـې کورالی وکړ، نو که انزال يې شوی وي او که نه وي شوی، روژه يې ماته شوه، قضا به هم راګرځوي او کفاره به هم ورکوي.[1]

هغه شيان چې روژه پرې ماتېږي او يوازې قضا يې لازمېږي

۱ - قصدا په ډکه خوله قی کول :

ابـوهريره رضـي الله عنـه روايـت کـوي چـې رسـول الله صـلی الله عليـه وسلم وويل : " چاته چې قی ورپېښ شي او کابو پرې را نه ولي پر هغـه قضا نشـته او کـه څـوک قصـدا او پـه لـوی لاس قـی وکـړي هغـه دې قضـا راوړي "[2]

او که چاته په ډکه خوله قی پېښ شو او د يوه نخود د داني پـه انـدازه قی يې بېرته تېر کړ، روژه يې ماتيږي.[3]

([1]) الفتاوي الهنديه ۲۰۵/۱

([2]) جامع الترمذي، أبواب الصوم، باب: في من استقاء عمدا، حديث رقم (720).

([3]) ردالمحتار علي الدرالمختار ۳/ ۴۵۰ کتاب الصوم، مطلب في الكفارة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- حيض او نفاس:

په دې کې فرق نشته چې که د حيض يا نفاس وينه د ورځې په سر کې راشي او که په پای کې، اګر که له ماښام نه يو څو شيبې وړاندې هم راشي روژه يې ماتيږي.

حضرت ابوسعيد خدري رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم د لوی اختر يا کوچني اختر په ورځ عيدګاه ته روان و پر لاره يې څو مېرمنې وليدلې نو ورته ويې ويل: ايا داسې نه ده چې مېرمن کله حايضه شي؛ نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي؟ هغوی وويل: هو همداسې ده، رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: همدا يې د دين نقصان دی.[1]

۳- په زوره پر چا روژه ماتول

که څوک په زور روژې ماتولو ته اړيستل شو، روژه يې ماتيږي خو کفاره پرې نشته يوازې قضا به يې راګرځوي، دغه راز په ډنډ کې د

([1]) صحيح البخاري، کتاب الحيض، باب ترك الحائض الصوم، حديث رقم (304).

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمبېدو پر مهال که د چا ستوني ته اوبه تيري شي روژه يې ماتيږي اګر که بل څوک يې په زوره غوپه کړي.[1]

۴- په لوی لاس (په قصد سره) دود تېرول

که څوک په قصد سره حلق ته دود ننباسي، روژه يې ماتيږي.[2]

۵- سګريټ يا چلم څکول

په سګريټ يا چلم څکولو سره هم روژه ماتيږي.[3]

۶- د پيشمنې په وخت کې تيروتل

که چا په دې شک پيشمنی يوه يا دوه دقيقې وروسته کړ چې ښايي لا به سهار شوی نه وي او وروسته څرګنده شوه چې سهار را ختلی و، هغه دې دا روژه پوره کړي او په بدل کې دې له رمضان وروسته يوه بله روژه ونيسي او کفاره پرې نشته.[4]

([1]) الفتاوى العالمكيرية ١/ ٢٢٢، كتاب الصوم، الباب الرابع فيما يفسد و ما لايفسد، ط: دارالكتب العلمية، بيروت.

([2]) ردالمحتار علي الدرالمختار، ٣/٤٢١، وايضا في جواهر الفقه لمحمدشفيع رحمه الله٣/٥١٨.

([3]) الفتاوى العالمكيرية ١/ ٢٠٢ ماخذه: فتاوى محموديه ١٠/ ١٣٨

[4]: مراقي الفلاح، ص: ٣٦٩ ط: قديمي كتب خانه

۷- د روژه ماتي په وخت کې تېروتل

که يو چا په دې فکر روژه ماته کړه چې ښايي لمر لوېدلی وي؛ خو وروسته څرګنده شوه چې لمر نه دی لوېدلی، روژه يې ماته شوه، قضا به يې راګرځوي، کفاره پرې نشته. [1]

دغه راز په لاندې يادو کارونو سره هم روژه ماتيږي:

۸- د غړغړې پر وخت حلق ته اوبه تېرېدل.

۹- مېرمنې سره د لوبو يا ښکولولو پر وخت انزال کېدل.

۱۰- يو داسې شی ستوني ته تېرېدل چې په عادتي ډول نه خوړل کيږي، لکه د لرګي ډکی، د وسپنې ټوټه او داسې نور.

۱۱- په هيره يو شی خوړل او بيا په دې فکر قصدا خوراک کول چې کيدای شي روژه يې ماته شوې وي، په دې سره هم روژه ماتيږي او قضا به يې راګرځوي. [2]

۱۲- په وينټولين يا د سالنډۍ سپرې کارولو سره هم روژه ماتيږي، (وينټولين يو ډول درمل دي چې د ساينډۍ ناروغان يې د خولې له لارې د يو ډول فشاري سپرې په مټ کاروي) نو که کوم ناروغ له دې درملو

[1]: جواهرالفقه للشيخ محمدشفيع رحمه الله۳/ ۵۱۸
[2]: جواهرالفقه للشيخ محمدشفيع رحمه الله۳/ ۵۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتــه روژه نــه شــوه نېــولای هغــه دې روژه وخــوري او بيــا دې قضــا را وګرځوي. ([1])

هغه شيان چې روژه پرې نه ماتيږي او نه هم مکروه کيږي

۱- غسل کول

د ګرمۍ له امله روژه کې په خوله يا پوزه يخې اوبه ګرځول، لمبـېدل او يا پر سر يا بدن لوند ټوکر اچولو سره روژه نه ماتيږي او نه هم مکروه کيږي. ([2])

۲- مسواک کارول

د مسواک په کارولو روژه نه ماتيږي.

۳- سرغوړول

که په روژه کې څوک سر غوړ کړي روژه يې نه ماتيږي. ([3])

---

[1]: الدرالمختار ۲/ ۳۹۵ ط: سعيد

[2]: الفتاوی العالمکيرية ۱/ ۲۲۰

[3]: الدرالمختار: ۳/ ۴۲۱ کتاب الصوم، مطلب يکره السهر اذا خاف فوت الصبح، ط: دارالمعرفة، بيروت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- احتلام

که څوک په خوب کې احتلام شي روژه یې نه ماتیږي. ([1])

۵- خوشبويي کارول

د عطرو په کارولو سره روژه نه ماتیږي. ([2])

۶- د اړتیا پر وخت د خوړو خوند کتل

ابن عباس رضي الله عنهما وايي: که څوک سرکه یا بل کتغ وڅکي؛ نو که ستوني ته یې رسېدلی نه وي، پروا نه کوي.([3])

خو دا په هغه صورت کې چې ډېره اړتیا وي، لکه د یوې مېرمنې خاوند په طبعیت کې تریخ دی، هغې ته روا دي چې دکتغ خوند یوازې په ژبه وګوري. او همدا حکم نانبای (ډوډۍ پخوونکی) ته هم دی.

---

[1]: ایضا.

[2]: الفتاوی القاضیخان ۱/ ۲۰۸

[3]: مصنف ابن أبي شيبة، كتاب الصيام، في الصائم يتطعم بالشيء، حديث رقم (9369).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز مېرمن کولای شي خپل بچي ته په خپله خوله کې خواړه وژوبي داسې چې ستوني ته يې خوند تېر نه شي؛ خو دا په داسې وخت کې چې هلته بل داسې څوک نه وي چې روژه يې نه وي نيولې. ([1])

۷- د سترګو درمل کارول

په سترګو کې درمل اچولو سره روژه نه ماتيږي اګر که په حلق کې يې خوند محسوس شي. دغه راز په سترګو تورولو هم روژه نه ماتيږي. ([2])

۸- د مار يا لړم چيچل

د مار يا لړم په چيچلو روژه نه ماتيږي. ([3])

۹- په هېره سره خوراک يا څښاک کول

حضرت ابوهريره رضي الله عنه د رسول الله صلى الله عليه له مبارکې خولې په يوه وينا کې وايي: که څوک په هېره سره خوراک يا څښاک

---

[1]: البحرالرائق۲/ ۴۸۹، کتاب الصوم، باب ما يفسد و مالا يفسد، ط: رشيديه
[2]: الفتاوى العالمکيريه ۱/ ۲۲۴، کتاب الصوم ، باب ما يفسد و ما الايفسد.
[3]: ردالمحتار علي الدرالمختار ۳/ ۴۲۱،کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي؛ نو روژه دې پوره کړي؛ ځکه چې په هېره خوراک یا څښاک د الله پاک له لوري (مېلمستیا) وي" ([1])

دا حکم فرضي او نفلي دواړو روژو ته شامل دی.

دغه راز په څو نورو شیانو هم روژه نه ماتیږي:

۱۰- بې اختیاره ستوني ته دود، ګرد یا چینجی ننوتل.

۱۱- بې اختیاره قی کول.

۱۲- پېچکاري لګول.([2])

۱۳- غاښونه وینې کېدل خو په دې شرط چې وینه ستوني ته ولاړه نه شي.([3])

---

[1]: صحیح البخاري، کتاب الصوم، باب الصائم إذا أکل أو شرب ناسیا، حدیث رقم (1933).

[2]: رد المحتار۲/ ۳۹۵-۳۹۶، باب ما یفسد الصوم و مالایفسد، ط: سعید، وکذافي فتاوی العالمکیریه: ۱/ ۲۰۳، الباب الرابع فیما یفسد و فیما لایفسد، ط: رشیدیه.

[3]: جواهرالفقه ۳/ ۵۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه شیان چې روژه پرې مکروه کیږي

۱- په روژه کې له مېرمنې سره لوبې کولو، او مچو کولو سره روژه نه ماتیږي؛ خو په روژه کې داسې کول مکروه دي، او که په دغه وخت کې انزال شي، روژه یې ماتیږي. [1]

۲- له عذر پرته د خوړو خوند څکل.

۳- په خوله کې ناړې راټولول او بیایې تېرول.

۴- له ډېرې اړتیا پرته په غاښ کې دوا کېښودل.

۵- د روژې په شپه تر سهاره په جنابت کې پاتې کېدل خلاف اولی دي، ښه دا ده چې په شپه کې غسل وکړل شي.

۶- رګ وهل (حجامت) په رګ وهلو سره د رګ وهونکي روژه مکروه کیږي.

۷- د غاښونو دوا کارول؛ خو که دوا حلق ته تېره شي بیا روژه فاسدیږي.

۸- په غاښونو کې د خوراک ذرې (میده برخې) پرېښودل. [2]

---

[1]: البحرالرائق ۲/ ۴۷۶، کتاب الصوم، باب ما یفسد الصوم و ما لا یفسد، ط: رشیدیه

[2]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- دغه راز په روژه کې دروا غ ويل، په درواغو شاهدي ويل، غيبت کول، چغلخوري، ټګي کول، جګړې کول، په دراغو قسمونه خوړل، فاحش حرکات کول، سپکې خبرې کول، ظلم کول، نامحرمه مېرمنو سره خبرې کول او ورته کتل، سينما ته تلل، دا هغه څه دي چې روژه ورسره مکروه کيږي، ښايي روژه نيونکي په روژه کې په ځانګړې ډول له دې کارونو څخه هم ځانونه وساتي.

هغه عذرونه چې له امله يې روژه ماتول روا دي

۱- د ناروغۍ د زياتېدا وېره

که يو څوک له روژې نيولو وروسته د ورځې په لړ کې ناروغ شو؛ نو که د روژې له امله يې ناروغي زياتېده يا اوږدېدله، کولای شي روژه ماته کړي او بيا به يې قضا راګرځوي کفاره پرې نشته، او که په پېچکارې يې درملنه کېدله، بيا دې روژه نه ماتوي. [1]

[1]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۲ د فتاوی عالمګيري په حواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د مور يا ماشوم ژوند ته ګواښ

حاملې مېرمنې ته که داسې څه ورپېښ شول چې د هغې يا يې د ماشوم ژوند ته ګواښ و، هغې ته روژه ماتول غوره دي. ([1])

۳- مرګوني تنده رامنځته کېدل

د خوړو پخولو يا بل کوم اړين کار کولو له امله څوک دومره تږی شو چې مرګ ته نږدې شو، هغه دې روژه ماته کړي. ([2])

د رمضان اړوند بېلابېلې مسئلې

۱- د روژې کفاره

که څوک په لوی لاس، له کوم عذر، سفر، اويا ناروغۍ پرته روژه ماته کړي هغه به کفاره ورکوي او هم به د همدې ورځې قضايي راګرځوي، کفاره دا ده چې يا به دوه مياشتې پرلپسې روژې نيسي، که د کمزورتيا يا ناروغۍ له امله روژې نشي نيولای بيا دې شپېتو غريبانو ته دوه وخته په مړه خېټه خواړه ورکړي - کولای شي په دوه ورځو کې يې دوه ځله ورکړي او يا يوه غريب ته شپېته ورځې هره ورځ دوه وخته

[1]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه
[2]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواړه ورکړي، یا دا چې شپېتو مسکینانو ته یو وخت ډوډۍ او د دوهم وخت په بدل کې هر يوه ته د سرسايي په ارزښت نغدي روپۍ ورکړي- په دې ټولو صورتونو کې کفاره ادا کيږي. ([1])

شپېتو مسکينانو تـه خـواړه ورکـول د هغـه چـا لپـاره دي چـې دوه مياشـتې مسلسـل روژې نشـي نيـولاى او کـه څـوک وس لـري چـې دوه مياشـتي پرلپسـې روژې ونيسـي، هغـه تـه روا نـه دي چې مسـکينانو تـه خواړه ورکړي.

او که څوک د شپېتو مسکينانو خواړه يا يې (د سرسايې برابر) قيمت په يوځاى دوو مسکينانو ته ورکړي، کفاره يې نه سهي کيږي؛ بلکې اتـه پنځوس نورو ته به يې هم ورکوي؛ البته هر يوه ته د يـوې سرسـايې برابـر. ([2])

د کفارې په روژو کې شپېته ورځې پوره کـول ضـرور نـه دي؛ بلکـې د سپوږميزو مياشتو دوه مياشتي روژې به نيسي هغـه کـه هـره مياشـت هـر څو ورځې راغله؛ خو دا په هغـه صـورت کـې چـې کـه څـوک د سـپوږميزې مياشتې له لومړۍ نېټې څخه روژې پيل کړي، او کـه څـوک د سـپوږميزو

[1]: حديث ابي هريرة في صحيح البخاري ۱/ ۲۵۹، ۲۶۰، کتاب الصوم،ط: قديمي. ردالمحتار على الدرالمختار: ۲/ ۴۱۱، ۴۱۲

[2]: الفتاوى العالمكيرية، كتاب الطلاق، الباب العاشرفي الكفارة: ۱/ ۵۱۳، ط: رشيدية

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشتو له منځ څخه د کفارې روژې پیل کړي هغه به شپېته ورځې پوره کوي. (1)

۲- د روژې قضاء

که د یو عذر له امله روژه قضاشي؛ نو د عذر له منځه تللو سمدستي وروسته یې قضا راوړل غوره دي البته له رمضان وروسته، په قضایي روژو کې اختیار دی، که ټولي یوځای نیسي او که په جلاجلاورځو کې یې نیسي.

۳- پېشمنی

له نیمې شپې وروسته د صبح صادق له را ختلو تر وړاندې پورې د پېشمني وخت دی، په دغه وخت کې څه ناڅه خوراک کول سنت دی او غوره دا ده چې پېشمنی د شپې په ترټولو وروستۍ برخه کې وشي خو دومره ناوخته نه، چې پېشمنی په شک کې شي.

که مؤذن له صبح صادق راختلو وړاندې اذان وکړ، پېشمنی نه بندیږي ترڅو چې صبح صادق نه وي راختلی.

1: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اذان باید له صبح صادق را ختلو وروسته وشي، او خلک باید په دې پوه شي چې د اذان په وخت کې هم خوراک کول ممنوع دی.

د پېشمني له پای ته رسولو وروسته په زړه کې نیت کول بسنه کوي او که په ژبه دا توري ووايي، غوره ده: بِصَوْمِ غَدٍ نَوَيْتُ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

ژباړه: د رمضان سبانۍ ورځې روژې نیت کوم.

۴- روژه ماتی

کله چې د لمر په پرېوتو باور راشي، بیا روژه ماتی وروسته کول مکروه دی؛ خو که کله هوا ګردجنه وه او د لمر په پرېوتو کې شک و، بیا روژه ماتی دوه-څلور دقیقې وروسته کول غوره دی، او عموما په روژه ماتي کې درې دقیقې احتیاط غوره دی. ([1])

۵- تراویح

په رمضان کې د ماخوستن له فرض او سنتو وروسته شل رکعته لمونځ سنت مؤکد دی.

په تراوو کې د ټول قرآنکریم ختم کول سنت دی.

[1]: جواهرالفقه، للشیخ المفتي محمدشفیع رحمه الله۳/۵۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې

په هغه سيمو کې د روژې حکم چې شپه يا ورځ يې ډېره اوږده وي

په کومو سيمو کې چې ورځ دومره اوږده وي چې روژه نيول پکې د انسان له وس څخه بهر وي، (لکه په ناروې هېواد کې کله تر دوه وېشت ساعته هم اوږده ورځ وي) د داسې سيمو د روژې حکم دا دی چې څنګه د لمانځه وختونه له نږدې هغو سيمو سره برابروي چې شپه او ورځ پکې د معمول مطابق وي، همدغه راز دې روژه هم د هغوی له مهالوېش سره سم نيسي او ماتوي دې.[1]

او که ورځ اتلس ساعته وه، بيا دې پوره ورځ روژه نيسي.[2]

يو ديرشمه روژه

د يو شمېر هېوادونو تر منځ د وختونو او مطالعو توپير وي؛ نو ځينې وخت يو سړي په يوه هېواد کې دېرش روژې پوره کړې وي خو چې بل هېواد ته ورشي هلته هغه ورځ دېرشمه وي؛ نو دا چې رمضان تر دېرشو

([1]) فتاوی شامي: ۱/ ۳۳ ، کتاب الصلوة مطلب في طلوع الشمس من مغربها، وايضا ۱/ ۳۶۵، مطلب في فاقد وقت العشاء کاهل بلغار، کتاب الصلوة.

([2]) مجموعة الفتاوی۱/ ۶۹۶، ط: سعيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځو نه زياتيږي، ښايي دا سړی د نوور خلکو د روژو د احترام له امله په هغه ورځ د روژې عادت وکړي.(1)

جراحي عمليات

له دماغ يا خيټې پرته د انسان د بدن د نورو غړو په عمليات کولو سره روژه نه ماتيږي. (2)

دغه راز د هغه اندامونو په اپرېشن سره هم روژه نه ماتيږي چې معدې يا دماغ ته قدرتي سوري (منفذونه) ونه لري. (3)

او که د دماغ يا معدې عمليات يې په داسې ډول وکړل چې يوائې څه يې ورڅخه ووېستل او څه يې ور داخل نه کړل، بيا هم روژه نه ماتيږي. (4)

او که د عمليات په وخت کې په دماغو يا معده کې دننه درمل وکاروي او يا مصنوعي غړی ولګوي، روژه پرې ماتيږي. (5)

---

(1) جديد فقهي مسائل: ۱۰۰
2: رد المحتار۲/ ۳۹۵، ط: سعيد
3: شامي ۲/ ۴۰۲، ط: سعيد
4: ردالمحتار ۲/ ۴۱۴، ط: سعيد
5: شامي، ۲/ ۴۰۲ ط: سعيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز که د معدې د عملیات پر وخت د معدې کومه برخه بهر را ووېستل شي او بېرته په خپل ځای ولګول شي، روژه پرې فاسدېږي. [1]

که څوک په نس کې په مرمۍ ولګېږي او مرمۍ هلته پاتې شي، روژه يې ماتېږي او يوازې قضا به يې راګرځوي. [2]

له بدن څخه وينه وېستل

په روژه کې د پېچکارۍ له لارې له بدن نه په وينه وېستلو روژه نه ماتېږي، البته دومره وينه وېستل مکروه دي چې د روژه نيونکي بدن ورسره کمزورى شي چې بيا د روژې پوره کولو وس نه لري. [3]

دغه راز که په روژه کې څوک ناروغ شو او وينې ته يې اړتيا شوه، هغه کولای شي خپل بدن ته د چا وينه تېره کړي، روژه يې نه فاسدېږي. [4]

---

[1]: الفتاوى العالمكيرية ١/ ٢٠٤، ط: رشيدية

([2]) الدرالمختار ٣/ ٤٢٣ ط: دارالمعرفة

[3]: احسن الفتاوى ٤/ ٤٣٥

[4]: البحرالرائق ٢/ ٤٧٦، ط: سعيد

په روژه کې غاښ وهستل

د ډېرې اړتيا له امله په روژه کې غاښ ويستل روا دی او که ډېره اړتيا نه وي بيا مکروه دی، او که د غاښ وېستلو پر وخت دوا يا وينه خيټې ته ولاړه شي؛ نو که وينه تر ناړو زياته يا برابره وه او يا يې خوند ښکاره شو، روژه ورسره ماتېږي. ([1])

په پوزه کې دوا کارول

که په پوزه کې دوا کاروي؛ نو که دوا حلق ته ورسيږي روژه يې ماتيږي او که ونه رسيږي، نه ماتيږي. ([2])

په روژه کې شونډې سرې کول

مېرمنې کولای شي په روژه کې شونډې سرې کړي او که دا وېره وه چې سرخي به يې خولې ته لاړه شي، بيا مکروه دي.([3])

---

[1]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۶، د ردالمحتار په حواله.
[2]: الفتاوی الشامي. ماخذه: فتاوی محموديه ۱۰/ ۱۳۸
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۴

مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکېدل

که يوه مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکه شي، هغه دې په همدې ورځ د نورو روژه نيونکو په شان خوراک او څښاک نه کوي، او د همدې ورځې قضا به هم را ګرځوي. [1]

په غوږ کې اوبه يا تيل ننوتل

که په خطاسره په غوږ کې اوبه لاړې شي، روژه نه ماتوي، او که دوا يا تېل په غوږ کې واچوي روژه ماتيږي. [2]

نابالغ چې روژه ماته کړي قضا پرې نشته

نابالغ هلک يا نجلۍ که پخپله روژه ماته کړي يا يې پلار د رحم له امله پرې ماته کړي، قضا يې نشته. [3]

[1]: حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح، ص: ۶۷۸
[2]: احسن الفتاوی،۴/ ۴۳۱ د ردالمحتار په حواله .
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۴۰ د ردالمحتار په حواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې مستحبات

١ - په روژه ماتي کې تلوار کول

حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: "خلک (مسلمانان) به تر هغو په خير کې وي چې په روژه ماتي کې تلوار کوي" ([1])

ابوعطيه رحمه الله وايي: يوه ورځ زه او مسروق رحمه الله حضرت عائشې رضي الله عنها ته ورغلو ورته ومو ويل: اې د مسلمانانو مورې! د رسول الله صلى الله عليه وسلم دوه صحابه دي، يو يې په روژه ماتي او لمانځه کې تلوار کوي او بل په روژه ماتي او لمانځه کې وروسته والى کوي؛ نو مورې څنګه وکړو؟ راته يې وويل: هغه کوم يو دى چې په روژه ماتي او لمانځه کې تلوار کوي؟ مورې ورته وويل: عبدالله - يعني : ابن مسعود رضي الله عنه- راته يې وويل: رسول الله صلى الله عليه به همداسې کول.([2])

---

[1]: صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب تعجيل الإفطار، حديث رقم (1957).

[2]: صحيح مسلم، كتاب الصوم، باب فضل السحور وتأكيد استحبابه..، حديث رقم (2554).

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا په دې معنا نه چې دومره تلوار وشي چې د لمر په لوېدو کې شک پيدا شي؛ بلکې د لمر په لوېدو کې له يقين وروسته تلوار کول مستحب دي.

۲- په تازه کجورو روژه ماتول

حضرت انس رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به په لندو کجورو روژه ماتوله، که به هغه نه وې بيا به يې په وچو کجورو او که به هغه هم نه وې بيا به يې د اوبو څو غړپه وکړل. ([1])

۳- د روژه ماتي دعا ويل

د روژه ماتي پر وخت دا دعا ويل مستحب ده: اللهم اني لک صمت، وبک امنت، وعليک توکلت، وعلى رزقک افطرت.

ژباړه: خدايه! تاته مې روژه ونيوله، پر تا مې ايمان راوړی، پرتا مې توکل کړی، او ستا په (راکړي) رزق مې روژه ماته کړه.

[1]: سنن أبي داود، كتاب الصوم، باب ما يفطر عليه، حديث رقم (2356).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- له روژه ماتي وروسته دعا

ابن عمر رضي الله عنهما وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم چې په روژه ماته کړه داسې دعا به يې کوله : " تنده ماته شوه، رګونه لانده شول او اجر وثابت شو انشاءالله" .([1])

۵- د پېشمني پر وخت يو څه خوړل، اګر که د اوبو يو غړپ هم وي.

۶- پېشمنی دومره نه ناوخته کول چې روژه په شک کې شي.

۷- خپلوانو، نېستمنو او اړو خلکو سره مرستې کول، مسلمان بايد تل د نېکيو کارونه وکړي؛ خو په روژه کې ښايي له نورو مياشتو څخه په دې لاره کې ډېر زيار وباسي.

وروستۍ يادونه: له تېرو خبرو څخه څرګنده شوه چې روژه يوازې د خوراک او څښاک او جماع نه کولو ته نه وايي؛ بلکې په روژه کې بايد مسلمان له هر ډول ناوړه کارونو څخه روژه ونيسي او وښيي چې روژې څومره اغيز وربانديې کړی دی، په همدې ډول هغه ټول ثوابونه او انعامونه ترلاسه کولای شي چې الله يې په بدل کې وعده کړې ده او که نه، يوازې له خوراک او څښاک څخه لاس واخلي؛ خو نورې بد اخلاقۍ کوي بيا له روژې څخه هيڅ ګټه نشي پورته کولای او تش لاس به ورڅخه تيربږي. رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: داسې روژه نيونکي شته چې لوږې او تندې تيرې کړي؛ خو هيڅ په لاس ور نشي، او

---

[1]: سنن أبي داود، كتاب الصوم، باب ما يفطر عليه، حديث رقم (2357).

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي د شپې ولاړېدونکي او عبادت کوونکي هم شته چي له بې خوبۍ پرته نور هيڅ په لاس نه ورځي، څوک چې روژه ونيسي؛ خو ناوړه کارونه پرې نږدي الله جل جلاله د هغوی د خوراک او څښاک د پرېښودلو هيڅ پروا نه لري.([1])

الله دې وکړي چې ټول د روژې له سترو نعمتونو څخه برخمن شو . آمين

---

[1]: سنن ابن ماجه، كتاب الصيام، باب ما جاء في الغيبة والرفث للصائم، حديث رقم (1690).

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعــتــکاف

د الله د رضا په نيت جومات کې په داسې ډول اوسېدلو ته اعتکاف وايي، چې له هغو اړتياوو پرته چې په جومات کې نه پوره کيږي (لکه اودس ماتی، واجب غسل او اودس) له جومات څخه نه وځي. او اعتکاف (سنت مؤکد علی الکفاية دی) معنا دا چې که له کلي څخه يو تن اعتکاف ته کښيني د نورو غاړه خلاصيږي او که يو هم کښېنه نيي د ټولو غاړه بنده ده او که چا پر ځان د اعتکاف نذر منلی وي بيا پر هغه واجب دی.

د اعتکاف فضائل

د روژې له اهمو عبادتونو څخه يو هم اعتکاف دی چې د همدې مياشتې په وروستيو لسو ورځو کې ترسره کيږي او دا چاره رسول الله صلی الله عليه وسلم له هجرت نه وروسته هر کال ترسره کړې ده او د ژوند په وروستي کال يې شل ورځې اعتکاف وکړ.

د اعتکاف معنا د الله په کور کې دېره کېدل او د هغه دربار ته نتواتي ورتلل دي او خپل ټول وخت د هغه عبادت ته ځانګړی کول دي، په دنيا کې چې يو څوک د چا کورته نتواتي ورشي هغه يې هرو مرو غږ اوري؛ نو د ارحم الراحمين جل جلاله شان خو تر دې ډېر لوړ دی چې د هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنده ږغ واوري او توبه یې قبوله کړي، ژړا یې واوري او د له برکتونو ډکه میاشت کې ځانګړی انعام پرې وکړي، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: د قیامت په ورځ چې هیڅ سیوری نه وي، الله به اوو تنو ته دخپل عرش د سیوري لاندې ځای ورکړي...یو له هغو څخه هغه مسلمان دی چې زړه یې ترجوماتو پورې تړلی وي او له یوه لمانځه وروسته د بل لمانځه په تمه وي؛[1] نو فکر وکړئ یو چا چې یوازې د پنځو لمونځونو په وخت کې په جوماتو پورې زړه تړلی وي نو هغه چاته به څومره ثواب ورکوي چې ټول وخت یې جومات ته وقف کړی وي او یوازې د الله تعالی عبادت یې مشغله وي!!

د اعتکاف یوه لویه ګټه دا ده چې انسان په دې څو شپو کې خپل زړه ته متوجه کیږي او د هغه د اصلاح فکر کوي، او زړه د انسان په بدن کې هغه برخه ده چې د ټولو اعضاوو اصلاح وریورې تړلې ده، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: واورئ! د انسان په بدن کې یوه ټوټه غوښه ده، هغه چې اصلاح شي ټول بدن ورسره اصلاح کیږي او که هغه فاسده شي ټول بدن ورسره فاسدیږي، واورئ! هغه ټوټه زړه دی.([2])

([1]) صحیح البخاري، کتاب الأذان، باب من جلس في المسجد ینتظر الصلاة..،حدیث رقم (660)

[2]: صحیح مسلم، کتاب المساقات، باب أخذ الحلال وترك الشبهات، حدیث رقم (4091).

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ډېر ځله زړه د ناروا مجلسونو، بې ځايه خبرو، شهواتو، بېځايه خوراکونو، ډېرو خوبونو او يو لړ هغو عواملو له امله فاسدېږي چې انسان په اعتکاف کې ورڅخه لرې او خوندي وي.

د اعتکاف څو اړوند مسائل

۱- نارينه وو ته له جومات پرته په بل ځای کې اعتکاف روا نه دی، الله جل جلاله فرمايي: وَأَنتُمْ عَٰكِفُونَ فِي الْمَسَٰجِدِ [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: کله چې تاسو جوماتو کې ځېله وئ.

او په مساجدو کې د اعتکاف لپاره لومړنی غوره جومات مسجد حرام دی، دوهم مسجد نبوي او دريم مسجد اقصى دی او له دې پرته نور ټول جوماتونه په ثواب کې يو ډول دي. البته جامع جومات د کلي له جومات نه ډېر ثواب لري.

۲- په کوم جومات کې چې لمونځ په جمعه کيږي او امام او مؤذن ولري هلته اعتکاف صحيح دی، د اعتکاف لپاره د جُمعې لمونځ شرط نه دی. ([1])

۳- مېرمنې په کور کې اعتکاف کولای شي ([1])

[1]: الدرالمختار: ۳/ ۴۹۳، باب الاعتکاف، کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت.

که له ټول کلي څخه يو تن هم اعتکاف ته کښېنه ناست، نو د سنت د پرېښوولو له امله د ټولو کليوالو غاړه بنده ده.([2])

۴- بايد جوماتونه ښه ودان وي ترڅو د اعتکاف په لړ کې معتکف ته کومه ستونزه پېښه نشي او که بيا هم کوم مسجد ونړيږي يا د باران له امله وڅڅېږي او د معتکف د اوسېدو ځای نه وي؛ نو د عذر له امله معتکف بل جومات ته تللای شي. ([3])

۵- معتکف کولای شي د انساني ضرورت له پاره جومات څخه ووځي او پر لاره کولای شي خلکو ته سلام وکړي، له مېلمنو سره سترې مشي وکړي، د ناروغ پوښتنه وکړي او په جنازه کې ګډون وکړي؛ خو دا ټولې خبرې هغه وخت سهي دي چې له جومات نه په همدې نيت نه وي راوتلی، دا به پر روانه کوي او ورته درېږي دې نه، له دې پرته معتکف بايد له هرډول ناوړه خبرو او خندا څخه ځان وساتي. ([4])

۶- که په جومات کې اوبه نه وي او نه هم بل څوک وي چې معتکف ته د اوداسه له پاره اوبه راوړي؛ نو معتکف کولای شي د اوداسه لپاره کورته ولاړ شي او له اودس کولو سمدستي وروسته له کوم ځنډ پرته

[1]: الدرالمختار۳/ ۴۹۴ باب الاعتکاف، کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت.

[2]: جامع الرموز: ۱/ ۳۷۶، فصل في الاعتکاف، ط: کريميه، ماخذه: فتاوی محموديه

[3]: الفتاوی العالمکيرية: ۱/ ۲۳۴، کتاب الصوم الباب السابع في الاعتکاف، ط: دارالکتب العلمية، بيروت.

[4]: البحرالرائق: ۲/ ۵۲۹، کتاب الصوم، باب الاعتکاف، ط: رشيدية، ماخذه: فتاوی محمودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته جومات ته راشي؛ خو دا حکم د واجب اوداسه لپاره دی، نه د نفلي اودس لپاره. (1)

۷- په اعتکاف کې ببخي چوپ کېدل اړين نه دي؛ بلکې مکروه دي، نېکې خبرې کول غوره دي.

۸- په اعتکاف کې ځانګړې عبادت شرط نه دی، لمونځ، تلاوت، او يا د ديني کتابونو کتنه او يا يې چې هر عبادت زړه وغواړي، کولای شي.

۹- که يو معتکف بې ضرورته د لږ وخت لپاره هم له جوماته ووت، اعتکاف يې ماتيږي، که قصدا وتلی وي او که په هېره سره، د دې اعتکاف قضا به راوړي.

۱۰- که د رمضان په وروستيو لسو ورځو کې اعتکاف کوي؛ نو بنايي د شلمې ورځې له لمر پرېوتلو وړاندې مسجد ته ولاړ شي. او چې د اختر مياشت وليدل شي، بيا به اعتکاف پای ته رسوي. (2)

پای

[1]: مجمع الانهر: ۱/ ۲۵۶، کتاب الصوم، باب الاعتکاف، ماخذه: فتاوی محمودية ۱۰/ ۲۳۵
[2]: جواهرالفقه للشيخ المفتي محمدشفيع رحمه الله، ۳/ ۵۲۳

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library